

ΟΙ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ («δίκη προθέσεων»)

Στην ερώτηση **ποιες είναι οι προθέσεις του συγγραφέα** (ο στόχος –σκοπός, η κοινωνική διαδικασία ή το κειμενικό είδος), εργαζόμαστε ως εξής: εάν η άσκηση ζητά να εντοπίσουμε το είδος του κειμένου (κείμενο εξήγησης, αφήγησης, περιγραφής, επιχειρηματολογίας, καθοδήγησης), λογικά, θα το ζητάει με σαφήνεια (εντός παρένθεσης ή θα μας υποδεικνύει ότι είναι π.χ. «κείμενο επιχειρηματολογίας» και να βρούμε τα στοιχεία). Αλλιώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και τα παρακάτω*:

Επίσης, ο συγγραφέας μπορεί να επιχειρεί:

1. **Να πείσει:** με λογική οργάνωση, κυριολεκτικό λόγο, γ' πρόσωπο, τρόπους πειθούς, απλό λεξιλόγιο, χρήση συλλογιστικής πορείας.
2. **Να καταγγείλει:** με επίθεση στο ήθος του αντιπάλου, ειρωνεία, β' πρόσωπο, καυστικό επικριτικό λόγο με χρήση επιθέτων και χαρακτηρισμών.
3. **Να βεβαιώσει:** με κειμενικούς δείκτες σύζευξης –διαρθρωτικές λέξεις δηλαδή– επιβεβαίωσης, ονοματοποίηση, οριστική έγκλιση, γ' πρόσωπο, επίκληση στη λογική, επίκληση στο ήθος του πομπού και επίθεση στο ήθος του αντιπάλου, με δεοντολογικό λόγο.
4. **Να αφυπνίσει:** με χρήση β' προσώπου, χρήση προτρεπτικής υποτακτικής και προστακτικής, τεκμήρια/ εμπειρικές αλήθειες, αφήγηση, επίκληση στο συναίσθημα, ερωτήσεις.
5. **Να πληροφορήσει:** με αναλυτικό –ερμηνευτικό λόγο με εξηγήσεις (και ανάλογους δείκτες συνοχής –σύζευξης), γ' πρόσωπο, απλό –κατανοητό λόγο, κυριολεκτική έκφραση, τεκμήρια, οριστική έγκλιση.
6. **Να προβληματίσει:** με χρήση β' προσώπου, χρήση προτρεπτικής υποτακτικής και προστακτικής, τεκμήρια/ εμπειρικές αλήθειες, αφήγηση, επίκληση στο συναίσθημα, ερωτήσεις.
7. **Να διαμαρτυρηθεί:** χρήση περιγραφής –αφήγησης, σημεία στίξης που δηλώνουν συναισθηματική φόρτιση (π.χ. αποσιωπητικά θαυμαστικό), α' πρόσωπο, εξομολογητικό ύφος, επικριτικό ύφος, επίθεση στο ήθος του αντιπάλου.
8. **Να προτρέψει:** χρήση προτρεπτικής υποτακτικής ή προστακτικής, επίκληση στο συναίσθημα, χρήση β' ρηματικού προσώπου, σημεία στίξης (π.χ. θαυμαστικό), δεοντολογικός τόνος, ρητορικές ή αντίπαλες ερωτήσεις.
9. **Να κάνει τον αναγνώστη να συνειδητοποιήσει την ευθύνη του:** χρήση β' προσώπου, δεοντολογική εκφορά του λόγου, επίκληση στο συναίσθημα (συνήθως, επίκληση στο ήθος του δέκτη).
10. **Να ευαισθητοποιήσει:** χρήση β' ρηματικού προσώπου, τεκμήρια (συνήθως γεγονότα ή εμπειρικές αλήθειες), χρήση αφήγησης ή περιγραφής, επίκληση στο συναίσθημα, μεταφορικός λόγος, σημεία στίξης που δηλώνουν συναίσθημα.
11. **Να συγκινήσει:** επίκληση στο συναίσθημα με όλα τα μέσα πειθούς που αντιστοιχούν στο συγκεκριμένο τρόπο.

Πώς απαντάμε: Αναφέρουμε πάντα το τμήμα που εργαζόμαστε π.χ. Ο συγγραφέας στο τμήμα «Χ» επιθυμεί να διαμαρτυρηθεί για το ζήτημα «Ψ» (κάνουμε λόγο για περιεχόμενο, για ποιο πράγμα μιλάει). Χρησιμοποιεί «Ω», καταγράφουμε, δηλαδή, τα στοιχεία –κειμενικούς δείκτες, με παραδείγματα μέσα από το κείμενο.

*εάν δεν μπορούμε να συμπεράνουμε τι ζητάει η άσκηση ακριβώς, και εκτιμάμε ότι το κείμενο ανήκει σε ένα από τα πέντε κειμενικά είδη, καταγράφουμε και αποδεικνύουμε το κειμενικό είδος και στη συνέχεια προσθέτουμε ό,τι θεωρούμε απαραίτητο από τον παραπάνω πίνακα.